

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДІВ КІЛЬКІСНОЇ ОЦІНКИ РИЗИКІВ ПІДПРИЄМСТВА

***Бірченко Н.О., старший викладач,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка***

Успіх розробки та реалізації систем управління економічним ризиком на підприємстві багато в чому залежить від точності кількісного аналізу цього ризику. Вибір ефективних методів кількісної оцінки ризику допоможе підприємству виявити найбільш суттєві ризики, встановити ймовірність отримання збитків, а також їх можливий обсяг. Отримані своєчасні та чіткі результати кількісної оцінки дають змогу застосувати ефективні методи оптимізації економічного ризику та забезпечити стійкість фінансово-господарської діяльності підприємства.

Кількісний аналіз ризику здійснюється на підставі даних, отриманих в результаті якісного аналізу, тобто кількісно оцінюються ті ризики, які за результатами якісного аналізу виявились найбільш суттєвими. Різні підходи та методи кількісної оцінки економічного ризику можна звести у такі групи: статистичні, аналогів, експертні, аналізу доцільності витрат, аналітичні, комбіновані.

Одним із найпоширеніших методів кількісної оцінки ризиків діяльності підприємств є статистичний. Він полягає у розрахунку ймовірності та відхилення на основі всіх статистичних даних, які стосуються результативності прийняття рішення, що аналізується, або виробничо-господарської діяльності підприємства загалом. В межах цього методу використовується безліч інструментів та підходів, серед них найпоширенішими є дисперсія, коефіцієнт варіації тощо. Вибір конкретного інструменту при використанні статистичного методу залежить від рішення, яке аналізується, сфери діяльності підприємства, наявної інформації, а також інших об'єктивних та суб'єктивних факторів.

Перевагою статистичних методів є можливість оцінювання усіх наявних ризиків за умови достатньої вибірки, відносна простота розрахунків при використанні комп'ютерних статистичних пакетів. Явним недоліком цього методу є необхідність великої кількості вихідних даних, а також можливі значні витрати при формуванні необхідних вибірок. Враховуючи те, що інформація про підприємство не завжди є достовірною, можна отримати результати, неадекватні

ситуації, що склалась. Статистичний метод також неможливо використати, якщо підприємство зареєстровано нещодавно.

При використанні методу експертних оцінок створюється група з досвідчених працівників і спеціалістів підприємства, які оцінюють можливі ризики. Важливим є ретельний добір експертів, оскільки саме від точності і правильності їхньої оцінки залежить рішення про вибір того чи іншого заходу. Застосовувати цей метод доцільно під час розв'язання складних проблемних ситуацій, що не піддаються формалізації, коли не можна використати статистичний або інші формалізовані методи. Результат оцінювання ризику може бути виражений в абсолютних чи відносних величинах. Отже, даний метод є відносно дешевим. Недоліком його є суб'єктивність оцінок експертів, тобто відсутність гарантій вірогідності отриманих оцінок, а також труднощі в обробці даних.

При використанні аналітичного методу встановлюються фактори, які діятимуть у плановому періоді та впливатимуть на ризик; оцінюється ділова активність, розробляються економіко-математичні моделі. З їхньою допомогою отримують залежності між ймовірностями втрат у минулому періоді та ймовірностями втрат у наступному періоді з урахуванням можливої зміни ділової активності. Перевагою аналітичного методу є те, що він дає можливість здійснити пофакторний аналіз параметрів, які впливають на ризик, і виявити засоби та способи зниження його рівня шляхом впливу на ці параметри. Цей метод забезпечує точну оцінку фактора ризику, але недоліком його є великі витрати на використання. Тому він може застосовуватися лише на великих підприємствах, які володіють значними ресурсами.

Метод доцільності витрат полягає у порівнянні витрат із результатом, тобто оцінюється ефективність інвестування у певний проект чи угоду. Для цього визначаються зони ризиків та прогнозується потрапляння проекту в одну із цих зон. Недоліком методу є те, що при визначенні ступеня ризику не аналізуються джерела його походження, а ризик приймається як цілісна величина. Таким чином ігнорується багатогранність даного явища. Перевага методу доцільності витрат полягає у тому, що, знаючи статтю витрат, у якій ризик максимальний, можна виявити методи його зниження.

Метод аналогій застосовується тоді, коли інші методи оцінки ризику неприйнятні з різних причин (відсутні фінансові, інформаційні ресурси тощо). Як аналоги використовується база даних про ризики аналогічних підприємств, проектів (угода) або тенденцій,

які мали місце в минулому і прогноуються у майбутньому. База даних формується з різних джерел інформації (звіти підприємств, повідомлення в засобах масової інформації тощо). Слід врахувати, що внутрішнє і зовнішнє середовища підприємства постійно змінюються, тому дані минулих періодів можуть втратити актуальність.

Комбінований метод є об'єднанням декількох окремих методів або їхніх окремих елементів. Перевагою цього методу є те, що можна оцінити всі ризики, властиві підприємству. Недоліком є значні витрати через індивідуальний підхід до розрахунку окремого ризику. Крім того, результати різних оцінок часто неможливо зіставити, а також отримати кінцевий підсумковий результат, тобто визначити загальний ризик для угоди чи підприємства.

З практичної точки зору оптимальною оцінкою економічного ризику є розрахунок розміру можливих втрат та їхня ймовірність. Результат, отриманий таким чином, дасть змогу порівнювати усі ризики у діяльності підприємства.

Як видно з характеристики усі методи мають як переваги, так і недоліки, тому прийняття рішення про використання того чи іншого з них залежатиме від таких факторів: 1) виду і джерел ризику; 2) сфери діяльності суб'єкта ризику; 3) наявної інформації; 4) необхідних ресурсів, в тому числі кваліфікованого персоналу; 5) інших особливостей суб'єкта, якому властивий даний вид ризику.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

***Волченков Д.Е., студент*,
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка***

Важливим недоліком платіжної політики підприємства є наявність простроченої кредиторської заборгованості, зокрема, перед постачальниками та підрядниками. Несвочасне погашення цієї заборгованості спричиняє за собою сплату штрафів, неустойок, що відображається на фінансовому стані підприємства. Крім того,

* Науковий керівник – Бірченко Н.О., старший викладач